

RAADSINFORMATIEBRIEF

Van

college van burgemeester en wethouders

Vergadering van

5 april 2022

Kenmerk

Z/22/038324 / D/22/051023

Portefeuillehouder

Ad de Regt

Portefeuille

Overig of n.v.t.

Opsteller

Rijen, Lia van

Onderwerp

natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen

Kennisnemen van

De motie Natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen is aanvaard op 05-11-2020.

1. Bij de nieuwe bouwprojecten inzichtelijk te maken hoe klimaatbestendige, ecologische, slimme en natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte en de gebouwen mogelijk is;
2. Zijn uiterste best te doen om subsidies te verwerven om natuur inclusief bouwen breed in te kunnen zetten;
3. De raad op logische momenten in te lichten over de vorderingen op dit gebied.

Inleiding

Het onderwerp natuur is niet apart belegd in de ambtelijke organisatie.

Het onderwerp natuur is binnen de ambtelijke organisatie van de gemeente Woerden niet apart belegd. Het antwoord op deze motie is daarom voorbereid door medewerkers van de teams Realisatie en Beheer, Ruimtelijk Beleid en Projecten, Ruimtelijke Plannen, Vergunningen Toezicht en Handhaving. Het onderwerp klimaat is belegd binnen het team Realisatie en Beheer.

Natuurinclusief en klimaatbestendig zijn deels overlappende begrippen.

Natuurinclusief en klimaatbestendig zijn deels verschillende en deels overlappende begrippen. Natuurinclusief is een vorm van bouwen waarbij de gebouwde en de ongebouwde ruimte zodanig wordt ingericht dat het bijdraagt aan de lokale natuurwaarden. In plaats van natuur worden ook wel de woorden ecologie en biodiversiteit gebruikt. Het levert voor de beantwoording van deze motie geen problemen op om deze begrippen door elkaar te gebruiken. Klimaatbestendig bouwen is een vorm van bouwen waarbij het gebouw en de omgeving goed bestand zijn tegen de effecten van klimaatverandering. In plaats van klimaatverandering wordt ook wel het woord klimaatadaptatie gebruikt. In deze beantwoording is klimaatmitigatie, het voorkomen van klimaatverandering, niet meegenomen.

De overlap tussen de begrippen natuurinclusief en klimaatbestendig zit in het groen: gras, beplanting en bomen. Groen draagt bij aan natuurinclusief omdat het een plek is waar planten en dieren kunnen leven. Groen draagt bij aan klimaatbestendig doordat het mogelijk maakt dat hemelwater in de bodem kan zakken en omdat groen bijdraagt aan het voorkomen van hittestress.

Voor klimaatbestendig is er vastgesteld beleid, voor natuurinclusief niet.

Er is bestaande wetgeving voor natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen. Woerden heeft vastgesteld beleid dat invloed heeft op nieuwe bouwprojecten. Het bestaande beleid is volledig voor klimaatbestendigheid en onvolledig en versnipperd voor natuurinclusiviteit. Als gevolg daarvan is het niet goed mogelijk om te toetsen of de gemeente voldoende en het juiste doet om in nieuwe bouwprojecten tot natuurinclusieve gebouwen en openbare ruimte te komen. In de bijlage staat een overzicht van bestaande wetgeving en bestaand beleid ten aanzien van natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen.

Doelstelling, realisatie en beheer zorgen samen voor het bereiken van resultaat.

Weten wat het doel is, welke natuur en klimaatbestendigheid we willen, is nodig om plannen te kunnen maken. Het aanleggen van natuurinclusieve en klimaatbestendige gebouwen en openbare ruimte is de tweede stap. Om tot resultaat te komen kan daarna specifiek beheer en onderhoud nodig zijn. In de beantwoording van deze motie wordt indien nodig ingegaan op de totale keten.

Natuurinclusiviteit en klimaatbestendigheid hebben een relatie met het landschap

In de concept Omgevingsvisie staat een ambitie voor het landschap. De ambitie is om veranderingen te laten aansluiten op onze landschappelijke en cultuurhistorische kernkwaliteiten. Te verwachten veranderingen zijn bijvoorbeeld de komst van wind- en zonneparken. Ook in de openbare ruimte zijn veranderingen te verwachten als gevolg van bijvoorbeeld natuurinclusiviteit en klimaatbestendigheid. Woerden heeft geen functie landschapsarchitectuur om deze relatie te bewaken en dit vraagt een andere expertise dan een stadsecoloog heeft.

Het landschap is bepalend voor de biodiversiteit.

Binnen Woerden ligt zowel rivierenlandschap als veenweidelandschap. Het aanwezige landschap is mede bepalend voor de biodiversiteit die mogelijk is. Ook de te nemen maatregelen, om leefgebieden voor planten en dieren te maken, verschillen per landschap.

Biodiversiteit heeft een relatie met de hoofdgroenstructuur.

In de concept Omgevingsvisie staat dat een groenstructuur belangrijk is. Citaat; een robuuste hoofdgroenstructuur is belangrijk voor de mogelijkheden voor biodiversiteit in de dagelijkse leefomgeving. Door een groenstructuur worden leefgebieden voor planten en dieren met elkaar verbonden. Dit maakt uitwisseling tussen populaties mogelijk en daarmee vergroot de levensvatbaarheid van die populaties.

Kernboodschap

---

1. Bij de nieuwe bouwprojecten inzichtelijk te maken hoe klimaatbestendige, ecologische, slimme en natuurinclusieve inrichting van de openbare ruimte en de gebouwen mogelijk is;

Er is beleid voor klimaatbestendige inrichting.

Met het al vastgestelde klimaatbeleid is inzichtelijk hoe bij nieuwbouw een klimaatbestendige inrichting van de openbare ruimte en gebouwen mogelijk is. Ook is er ambtelijke capaciteit. Het vastgestelde beleid wordt ingebracht bij nieuwe bouwprojecten voor zowel de gebouwen als de toekomstige openbare ruimte.

Bij nieuwe bouwprojecten worden al wel maatregelen uitgevoerd.

Bij nieuwe bouwprojecten worden soms maatregelen uitgevoerd voor natuurinclusiviteit. Initiatiefnemers kunnen zowel de ontwikkelaar als de projectleider zijn. Omdat kaders ontbreken is niet meetbaar of deze initiatieven aansluiten op de nu al aanwezige stadsnatuur en of dit de beste initiatieven voor die plek zijn.

Kennis, beleid en beheer voor een natuurinclusieve inrichting is nodig.

Natuurinclusiviteit is niet belegd in onze organisatie. Woerden heeft wel beleid vastgesteld voor natuur vanuit het oogpunt van beheer van de bestaande openbare ruimte. Om inzichtelijk te krijgen hoe een natuurinclusieve inrichting bereikt kan worden is een investering in menskracht en beleidsbeslissingen nodig. Daarmee wordt duidelijk welke natuurwaarden er nu zijn, welke doelen gesteld worden en welke resultaten behaald kunnen worden. Nu ontbreekt in veel gevallen duidelijke kennis over zinvolle maatregelen, bewustzijn en regie.

Inzicht in de kosten van een natuurinclusieve en klimaatbestendige inrichting is nodig.

Nieuwe bouwprojecten krijgen financiële kaders mee. Op dit moment is niet inzichtelijk welke kosten en/of opbrengsten natuurinclusief en klimaatbestendig met zich mee brengen. Dit inzicht wordt ook gemist in de gesprekken met de ontwikkelende partijen. Vaak is er de veronderstelling dat specifieke eisen kunnen leiden tot hogere kosten en deze veronderstelling kunnen we op dit moment niet concreet maken. Er is meer inzicht nodig in de relatie tussen maatregelen en kosten voor natuurinclusief en klimaatbestendig.

2. Zijn uiterste best te doen om subsidies te verwerven om natuur inclusief bouwen breed in te kunnen zetten

Voor nieuwe bouwprojecten zijn er weinig subsidiemogelijkheden.

De subsidie expert is ingeschakeld om de subsidiemogelijkheden te onderzoeken. Voor nieuwbouw zijn er weinig mogelijkheden. De meeste mogelijkheden spitsen zich toe op bestaande gebouwen, bestaande gebieden en bewonersinitiatieven. Een verklaring voor de geringe mogelijkheden voor nieuwbouw is waarschijnlijk het uitgangspunt dat nieuwbouw voldoet aan de eisen van deze tijd.

Er zijn wellicht mogelijkheden voor nieuwe bouwprojecten waarbij de gemeente niet de subsidieaanvrager is. Subsidies zijn bedoeld voor robuuste maatregelen die meestal van groter belang zijn dan de ontwikkeling zelf. Ten eerste zijn er subsidies voor innovatie. Elementen zijn: leren van het toepassen van nieuwe technieken en de resultaten uitdragen. Ten tweede: ontwikkelende partijen kunnen bijvoorbeeld aanspraak maken op de milieu investering aftrek.

Een gemeente kan een soortenmanagementplan opstellen.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen is het verplicht om te onderzoeken of er beschermde soorten op of nabij de ontwikkeling aanwezig zijn (nummer A in de tabel in de bijlage). Dit onderzoek wordt verricht door de ontwikkelende partij. Bij de provincie Utrecht kan door de gemeente subsidie worden aangevraagd voor het opstellen van een soortenmanagementplan. Met dit plan kan een gebiedsgerichte ontheffing worden aangevraagd. Het is mogelijk om bij het opstellen van het soortenmanagementplan samenwerking te zoeken met partners, zoals bijvoorbeeld de woningbouwvereniging. De hoogte van de subsidie bedraagt maximaal 50% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 50.000,-.

3. Zijn uiterste best te doen om subsidies te verwerven om natuur inclusief bouwen breed in

Het tot stand komen van nieuwe bouwprojecten is maatwerk.

Woerden maakt sectoraal beleid. Binnen een nieuw bouwproject en/of gebiedsontwikkeling komt dit sectorale beleid samen. De stapeling van sectoraal beleid vraagt om een integrale afweging binnen het nieuwe bouwproject. Het streven naar natuurinclusief en klimaatbestendig zal meegaan in de bovengenoemde afweging. Het maken van een plan voor een nieuw bouwproject is maatwerk. Beleid formuleren en kennis inbrengen is dus niet genoeg. Het gaat ook om de wijze waarop de opdracht voor het nieuwe bouwproject is geformuleerd. Bijvoorbeeld door bij aanvang duidelijke kaders te stellen waarin natuurinclusief en klimaatbestendig meegenomen zijn. En door de kenmerken van de plek waar gebouwd gaat worden, bijvoorbeeld zettingsgevoeligheid, te benoemen.

Informeren via de projecten lijn geeft het beste beeld.

Als er financiering of aanvullende kaders nodig zijn dan komt de gemeenteraad in beeld. Daarnaast wordt de gemeenteraad geïnformeerd over bijeenkomsten en tussenproducten van nieuwe bouwprojecten. De gemeenteraad ontvangt altijd een uitnodiging voor informatie- en inspraak avonden. Het college biedt de gemeenteraad regelmatig een RIB aan over de voortgang van nieuwe bouwprojecten. Informatie via RIB's van nieuwe bouwprojecten geeft het meest volledige en actuele beeld over vorderingen als het gaat om natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen.

Financiën

Opstellen van kaders voor natuurinclusief.

Natuurinclusief bouwen vraagt om bestuurlijk vastgestelde kaders. Voor het opstellen en vaststellen van beleid is eenmalig €40.000 nodig. Uitgangspunt voor deze raming is dat het beleid wordt vastgesteld voor de gehele gemeente en niet alleen voor nieuwe bouwprojecten. Dit beleid bevat verschillende onderdelen. De eerste stap is weten welke waarden aanwezig zijn in Woerden. Hiervoor kan een veldstudie nodig zijn. Met deze kennis kunnen de doelen worden bepaald. En welke, zinvolle, maatregelen nodig zijn voor behoud, versterking en ontwikkeling van de ecologische structuur. Het opgestelde beleid kan doorvertaald worden naar gemeentelijke taken, zoals bijvoorbeeld het beheer van de openbare ruimte. Het genoemde bedrag is gebaseerd op ervaringen hoeveel het opstellen van beleid kost. Uit de vastgestelde kaders vloeien op termijn regels voor het op te stellen Omgevingsplan voort.

De kosten liggen in eerste instantie bij de ontwikkelende partij.

Bij nieuwe bouwprojecten stelt de gemeente randvoorwaarden en eisen. De kosten daarvan liggen in eerste instantie bij de ontwikkelende partij of de vastgoedeigenaar. De omvang van de randvoorwaarden en eisen hebben natuurlijk wel invloed op de financiële afspraken. Wil de gemeente de openbare ruimte in beheer nemen dan moet aan de gestelde eisen zijn voldaan.

Natuurinclusief beleggen in de organisatie.

Met het aanstellen van een stadsecoloog komt er kennis over natuurinclusiviteit in de organisatie. Daarvoor is structureel

€95.000 nodig. Uitgangspunt voor deze raming is dat deze stadsecoloog wordt ingezet voor de gehele gemeente en niet alleen voor nieuwe bouwprojecten. De aanwezige kennis en betrokkenheid in de samenleving wordt op dit moment incidenteel ingezet. Onder regie van een stadsecoloog kan deze kennis en betrokkenheid zinvol gebundeld en benut worden.

Opstellen van gereedschap voor de projectleiders.

Projectleiders geven aan dat zij behoefte hebben aan inzicht in de kosten en opbrengsten van natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen. Voor het opstellen van een handboek natuurinclusief bouwen en een handboek klimaatbestendig bouwen is eenmalig €40.000 nodig.

Kosten voor beheer.

Afhankelijk van vastgesteld beleid en van afspraken met ontwikkelende partijen zal de gemeente meer openbare ruimte in beheer krijgen die met een specifieke doelstelling is ingericht. Het ligt voor de hand om het beheer van die openbare ruimte af te stemmen op die doelstelling. Op dit moment kan nog niet aangegeven worden wat de kosten van dat natuurinclusieve en klimaatadaptieve beheer worden. Met het op te stellen nieuwe beleid wordt dit wel duidelijk.

Het opstellen van een soortenmanagementplan.

Het opstellen van een soortenmanagementplan kan apart van bovenstaande activiteiten. Het gaat immers om bestaande verplichtingen van ontwikkelende partijen, toetsen aan de Wet Natuurbescherming, op een andere manier organiseren. Het opstellen van een soortenmanagementplan zal naar verwachting €25.000,00 kosten en daarnaast ambtelijke capaciteit. Een deel is wellicht te financieren via de provinciale subsidie en/of bijdragen van ontwikkelende partijen.

Vervolg

Opstellen van kaders voor natuurinclusief.

Natuurinclusief bouwen vraagt om bestuurlijk vastgestelde kaders. Voor het opstellen en vaststellen van beleid is eenmalig €40.000 nodig. Uitgangspunt voor deze raming is dat het beleid wordt vastgesteld voor de gehele gemeente en niet alleen voor nieuwe bouwprojecten. Dit beleid bevat verschillende onderdelen. De eerste stap is weten welke waarden aanwezig zijn in Woerden. Hiervoor kan een veldstudie nodig zijn. Met deze kennis kunnen de doelen worden bepaald. En welke, zinvolle, maatregelen nodig zijn voor behoud, versterking en ontwikkeling van de ecologische structuur. Het opgestelde beleid kan doorvertaald worden naar gemeentelijke taken, zoals bijvoorbeeld het beheer van de openbare ruimte. Het genoemde bedrag is gebaseerd op ervaringen hoeveel het opstellen van beleid kost. Uit de vastgestelde kaders vloeien op termijn regels voor het op te stellen Omgevingsplan voort.

De kosten liggen in eerste instantie bij de ontwikkelende partij.

Bij nieuwe bouwprojecten stelt de gemeente randvoorwaarden en eisen. De kosten daarvan liggen in eerste instantie bij de ontwikkelende partij of de vastgoedeigenaar. De omvang van de randvoorwaarden en eisen hebben natuurlijk wel invloed op de financiële afspraken. Wil de gemeente de openbare ruimte in beheer nemen dan moet aan de gestelde eisen zijn voldaan.

Natuurinclusief beleggen in de organisatie.

Met het aanstellen van een stadsecoloog komt er kennis over natuurinclusiviteit in de organisatie. Daarvoor is structureel €95.000 nodig. Uitgangspunt voor deze raming is dat deze stadsecoloog wordt ingezet voor de gehele gemeente en niet alleen voor nieuwe bouwprojecten. De aanwezige kennis en betrokkenheid in de samenleving wordt op dit moment incidenteel ingezet. Onder regie van een stadsecoloog kan deze kennis en betrokkenheid zinvol gebundeld en benut worden.

Opstellen van gereedschap voor de projectleiders.

Projectleiders geven aan dat zij behoefte hebben aan inzicht in de kosten en opbrengsten van natuurinclusief en klimaatbestendig bouwen. Voor het opstellen van een handboek natuurinclusief bouwen en een handboek klimaatbestendig bouwen is eenmalig €40.000 nodig.

Kosten voor beheer.

Afhankelijk van vastgesteld beleid en van afspraken met ontwikkelende partijen zal de gemeente meer openbare ruimte in beheer krijgen die met een specifieke doelstelling is ingericht. Het ligt voor de hand om het beheer van die openbare ruimte af te stemmen op die doelstelling. Op dit moment kan nog niet aangegeven worden wat de kosten van dat natuurinclusieve en klimaatadaptieve beheer worden. Met het op te stellen nieuwe beleid wordt dit wel duidelijk.

Het opstellen van een soortenmanagementplan.

Het opstellen van een soortenmanagementplan kan apart van bovenstaande activiteiten. Het gaat immers om bestaande verplichtingen van ontwikkelende partijen, toetsen aan de Wet Natuurbescherming, op een andere manier organiseren.

Het opstellen van een soortenmanagementplan zal naar verwachting €25.000,00 kosten en daarnaast ambtelijke capaciteit. Een deel is wellicht te financieren via de provinciale subsidie en/of bijdragen van ontwikkelende partijen.

Bijlagen

BIJLAGE

Bestaande wetgeving en vastgesteld beleid voor nieuwe bouwprojecten

1.1 wat is de situatie

Bij het uitvoeren van wetten en beleid is het van belang wat de situatie is. Gebouwd is een andere situatie dan ongebouwd, privaat anders dan publiek. Ten overvloede; natuur en klimaat trekken zich niets aan van kadastrale grenzen of bebouwd – onbebouwd gebied. Wetten en beleid wel.

Voor motie M108 zijn verschillende situaties mogelijk. In de volgende paragrafen staat per situatie welke wetten en welk vastgesteld beleid er van toepassing is.

1.2 wetgeving

De volgende wetten spelen een rol bij natuurinclusieve en klimaatbestendige nieuwbouw.

- A. De wet Natuurbescherming moet ervoor zorgen dat de verschillende planten- en diersoorten in de natuur blijven bestaan. De provincie Utrecht is bevoegd gezag. De wet Natuurbescherming richt zich primair op bescherming van soorten en niet op het verbeteren van de biodiversiteit. Bij iedere ruimtelijke ingreep moet de initiatiefnemer aangeven of er kwetsbare soorten aanwezig zijn en zo ja hoe dit gecompenseerd wordt. Deze wet biedt de gemeenten geen eigen regelruimte. De kosten zijn voor de initiatiefnemer.
- B. In het kader van de Deltawet (Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie) is besloten dat iedere gemeente vanaf 2020 klimaatbestendig en waterrobuust inricht in al het beleid en handelen. Deze wet biedt gemeenten veel eigen regelruimte. In de Deltawet staat niets over de kostendrager.
- C. De Wet ruimtelijke ordening (Wro) en onder de wet algemene bepalingen omgevingsrecht (wabo) kunnen gemeenten, beperkt, inzetten op natuurinclusief en klimaatbestendig.
  - a. De Wet ruimtelijke ordening biedt weinig regelruimte aan gemeenten. Deze wet gaat uit van toelatingsplanologie. Dat wil zeggen; een bestemmingsplan kan alleen verboden bevatten en geen geboden. Een bestemmingsplan mag dus bijvoorbeeld niet bepalen dat het verplicht is om in een bepaald gebied maatregelen te nemen gericht op natuurversterking of klimaat bestendigheid. De vigerende bestemmingsplannen zijn hier niet op nagelezen omdat het de ambtelijke inschatting is dat dit niet toegepast is in Woerden.
  - b. Bij bouwaanvragen is het wettelijke toetsingskader het Bouwbesluit, het bestemmingsplan, de welstand en de bouwverordening. Er zijn beperkte juridische mogelijkheden om harde eisen op te nemen die het Bouwbesluit of het bestemmingsplan overstijgen. Door het Bouwbesluit is het mogelijk om te toetsen op aspecten die te maken hebben met de behandeling van hemelwater. De ODRU adviseert over het toepassen van de Wet natuurbeheer. Op dit moment is het vanuit de wet nog niet mogelijk om te toetsen op natuurinclusief of op klimaatbestendig. Het is niet mogelijk om in de vergunningverlening aandacht te besteden aan beheer. Eventuele kosten zijn voor de initiatiefnemer.

In onderstaande tabel wordt aangegeven op welke situatie bovenstaande wetten van toepassing zijn.

Nieuwe bouwprojecten	Natuur inclusief				Klimaat bestendig							
Openbare ruimte (gemeente)	A				B							
Particulier terrein	A				B							
Gemeentelijke gebouwen	A				B	C						
Particuliere gebouwen	A				B	C						
Gebouwen woningbouw vereniging	A				B	C						
Gebouwen ontwikkelaar	A				B	C						

1.3 vastgesteld beleid

De gemeente Woerden heeft verschillende beleidsdocumenten vastgesteld die van invloed kunnen zijn op natuurinclusieve en klimaatbestendige nieuwbouw.

1. In het Groen-Blauw Omgevingsplan (vastgesteld in 2013 en 2016) is de groenblauwe hoofdstructuur van Woerden benoemd. Daarnaast is aangegeven dat de gemeente Woerden ieder plan aangrijpt om ontbrekende verbindingen in het lokale netwerk aan te leggen, barrières weg te nemen en aantrekkelijke leefgebieden te maken in de lokale hoofdstructuur. Het doel is een toename van gebiedseigen soorten. Er is geen financiering om dit beleid uit te voeren dus dit wordt ingebracht in ruimtelijke ontwikkelingen en zal dan vanuit het ontwikkelingsproject gefinancierd moeten worden.
2. Het Ecologisch actie- en uitvoeringsplan (vastgesteld in 2019 door het college) is gericht op beheer van de openbare ruimte. De ecologische kansen binnen de gemeente Woerden zijn verder uitgewerkt (voor 32 doelsoorten). Er is een doelsoortenlijst en een maatregelenlijst, deze zijn gebaseerd op een bureaustudie. Ondanks dat dit plan is bedoeld voor het beheer kunnen de doelsoorten en maatregelen ingebracht worden bij ruimtelijke ontwikkelingen. Er is geen financiering om dit beleid uit te voeren en zal vanuit het project gefinancierd moeten worden. Er is geen budget om nieuwe openbare ruimte natuurinclusief te beheren.
3. Er zijn met de corporatie (GroenWest) meerjarige Prestatieafspraken 2021-2024 gemaakt die ingaan op duurzaamheid. Het gaat daarbij minder om nieuwbouw maar zou daarnaar doorvertaald kunnen worden. De concrete maatregelen gaan over omgang met hemelwater. De kosten zijn voor de corporatie.
4. Woonvisie Woerden Woont (vastgesteld in 2019) gaat in op het belang van het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Dit zou doorvertaald kunnen worden naar nieuwbouw. Duurzaamheid blijft een container begrip. In de Woonvisie zijn de maatregelen vooral gericht op energemaatregelen. Er is geen financiering dus de kosten zijn voor de ontwikkelende partij.
5. Het Beleidsplan Klimaatbestendig 2050 2.0 is vastgesteld in 2020. Hierin is een ambitie verwoord voor nieuwbouw als het gaat om hitte, droogte, wateroverlast, overstroming en restzetting. Er is sprake van een onderlinge afhankelijkheid tussen het gebouwde en het omgebouwde. Eventuele kosten zijn voor de ontwikkelende partij.
6. Het Uitvoeringsplan Klimaatbestendige Openbare Ruimte is vastgesteld in..... De concrete maatregelen worden ingebracht in projecten als bestaand gebied binnen een projectgrens valt. Financiering is onderdeel van het project. Soms is medefinanciering vanuit het KBOR mogelijk (rioolheffing) en soms zijn er subsidiemogelijkheden.
7. In het Gemeentelijk Waterbeleid Plan 2018-2022, vastgesteld in 2017, staat beleid over afvalwater, hemelwater en grondwater. De financiering komt bij nieuwbouw projecten vanuit de ruimtelijke ontwikkeling.
8. in de afspraken 'Klimaatadaptief bouwen in de provincie Utrecht' (2021) staat een inspanningsverplichting. Deze afspraken zijn zowel door publieke als door private partijen ondertekend.

Woerden werkt ambtelijk aan het Convenant duurzaam Bouwen Utrecht. De initiatiefnemer is de provincie Utrecht. Naar verwachting zal het convenant in 2022 aan het college worden aangeboden. Het gaat om een inspanningsverplichting. Zowel natuurinclusief als klimaatbestendig maken onderdeel uit van het convenant.

In onderstaande tabel wordt aangegeven op welke situatie vastgesteld beleid van toepassing is.

Nieuwe bouwprojecten	Natuur inclusief				Klimaat bestendig							
	A	1	2	6	B				5	6	7	8
Openbare ruimte (gemeente)	A	1	2	6	B				5	6	7	8
Particulier terrein	A				B				5		7	8
Gemeentelijke gebouwen	A				B	C			5			8
Particuliere gebouwen	A				B	C		4	5			8
Gebouwen woningbouw	A				B	C	3	4	5			8

vereniging												
Gebouwen ontwikkelaar	A				B	C		4	5			8

1.4 de financiering

Voor het uitvoeren van wetten en het realiseren van beleid is meestal geld nodig. Het beleid van Woerden is soms vastgesteld zonder financiering voor het uitvoeren van de maatregelen. De financiering van maatregelen bij nieuwbouw ligt bij de ontwikkelende partij dat is ook in beleid vastgelegd.